

УДК 902.2 (477.83)

О.ПОЗИХОВСЬКИЙ, О.РОМАНЧУК

НОВА АРХЕОЛОГІЧНА ПАМ'ЯТКА НА БЕРЕЗНІВЩИНІ

Описано відкриття нової археологічної пам'ятки в Березнівському районі на Рівненщині та головні результати її наукового обстеження.

Ключові слова: поселення, житло, крем'яні та керамічні вироби.

На фоні порівняно добре вивченої в археологічному відношенні Волині Полісся, до якого належить і Березнівщина, виглядає, не зважаючи на 100-літню історію вивчення, білою плямою. Останніми роками Л.Л.Залізник, В.К.Пясецький, Г.В.Охріменко, Р.Т.Грибович на Поліссі виявили значну кількість стоянок мезоліту та неоліту. З початку 80-х років ХХ ст. обстеження прилеглих до м.Березного населених пунктів археологічно та етнографічно проводить О.М.Романчук. В околицях с.Поляни (рис. 1) виявлено багатопшарову пам'ятку археології, матеріали з якої описані нижче.

Пам'ятка розташована за три кілометри на південь від згаданого вище села в урочищі «Каменисте», на місці хутора Підрудедь, у північній частині льодовикової морени, яка тягнеться довгою смугою із заходу на схід. Морена з південного заходу на північний схід перетинає глибокий меліоративний рів. На захід від нього розміщені два доти, а на схід – ще один, вони збудовані в середині 30-х років минулого століття.

Знахідки зібрані за 10 м на схід від канави у глибокому піщаному видуві, який тягнеться вздовж північного схилу пагорба і межує з меліорованим болотом. Є підстави вважати, що основна кількість знахідок сконцентрована у задернованій частині пагорба.

Обстеження країв видуву дало змогу простежити стратиграфію пам'ятки: верхній шар – це супіщаний ґрунт сірого кольору товщиною до 0,3 м, у ньому містяться артефакти. Під супіщаним ґрунтом залягає жовтуватий материковий пісок. На поверхні пам'ятки та у видувах зібрана невелика, але виразна колекція виробів з кременю, відходів кременевого виробництва, фрагментів кераміки, яка дає змогу виділити два хронологічні горизонти: неолітичний і милоградський.

Кременевий комплекс зібраного підйомного матеріалу представлений такими категоріями: нуклеусами, пластинами,

відщепами, знаряддями праці та їхніми уламками (рис. 2). Індустрія пам'ятки ґрунтувалася на місцевому кремені, який жителі стоянки збирали на поверхні. Такий тип кременю трапляється на Поліссі у вигляді еліпсоподібних або круглих конкрецій завдовжки до 11-12 см. Кремень напівпрозорий, темно-сірого, рідше – жовто-сірого кольорів. Невеликі розміри конкрецій були тим чинником, який зумовив довжину нуклеуса, а відтак, і пластин.

Техніка обробки кременю визначена, передусім, призматичними одноплощинними нуклеусами, на значній частині яких кругове сколювання призводило до майже повного оббивання. Ударна площадка формована безсистемною фасетацією. Сколювані з нуклеусів трикутні в перетині пластини завдовжки 30-50 мм та завширшки 8-16 мм мали майже паралельні леза і представлені найбільшою кількістю знахідок – 26 одиниць.

Кількість виробів з вторинною обробкою - понад десять екземплярів. Відповідно до функціонального призначення їх розділено на чотири незначні групи. Найчисленнішими є скребки (рис. 2, 1-10), виготовлені на коротких пластинчастих відщепках, на кожному з яких збереглися ділянки, покриті кіркою. Вони належать до типу кінцевих з симетричною і легко заокругленою або майже прямою робочою частиною. Ножі виготовлені на пластинах, один з їхніх країв сформований дрібною лускоподібною ретушшю. Інші вироби репрезентовані уламком різця, наконечником стріли трикутної форми з рівною основою і сокирою (рис. 2, 5). Сокира виготовлена з природної конкреції кременю овальновидовженої форми, в якій краї і лезо сформовані великими бічними сколами.

Виявлений кременевий інвентар, незважаючи на відсутність у комплексі знахідок кераміки, можна зачислити до неоліту. Це підтверджене наявністю конічних нуклеусів, вістрям стріли, характером обробки сокири, скребків, виготовлених на широких трапецієподібних пластинчастих відщепках.

Наступний хронологічний горизонт представлений фрагментами кераміки милоградської культури, пряслицем (рис. 3, 1-5), шматками болотної руди та фрагментом зернотерки. Технологічно керамічні уламки можна розділити на дві групи. Перша, численніша, має в тісті значну кількість дрібно- та середньозернистого піску, від чого поверхня посуду жорстка, сірого кольору. Друга група вирізняється незначною кількістю дрібного піску та шамоту, поверхня з обох сторін загладжена, коричневого або темно-сірого кольорів.

Незалежно від технологічних прийомів виділяють типові для милоградської культури форми: овоїдну і наближену до кулястої. Денця посудин плоскі без виділеного переходу в стінки.

Форму єдиного знайденого на пам'ятці пряслиця визначити важко через значні пошкодження .

Отже, нова пам'ятка не тільки поповнює "Звід пам'яток археології Рівненщини", але й засвідчує необхідність детального обстеження поліського регіону з метою відкриття і дослідження нових археологічних об'єктів.

O.POZIKHOVS'KYI, O.ROMANCHUK

THE NEW ARCHAEOLOGICAL MONUMENT ON BEREZNIVSCHYNA

The article presents the main results of investigation into newly excavated archaeological monument in Berezanivsk district Rivno region.

Key words: archaeological monument , archaeological material.

Стаття надійшла до редколегії 24.03.2002

Прийнята до друку 19.05.2002

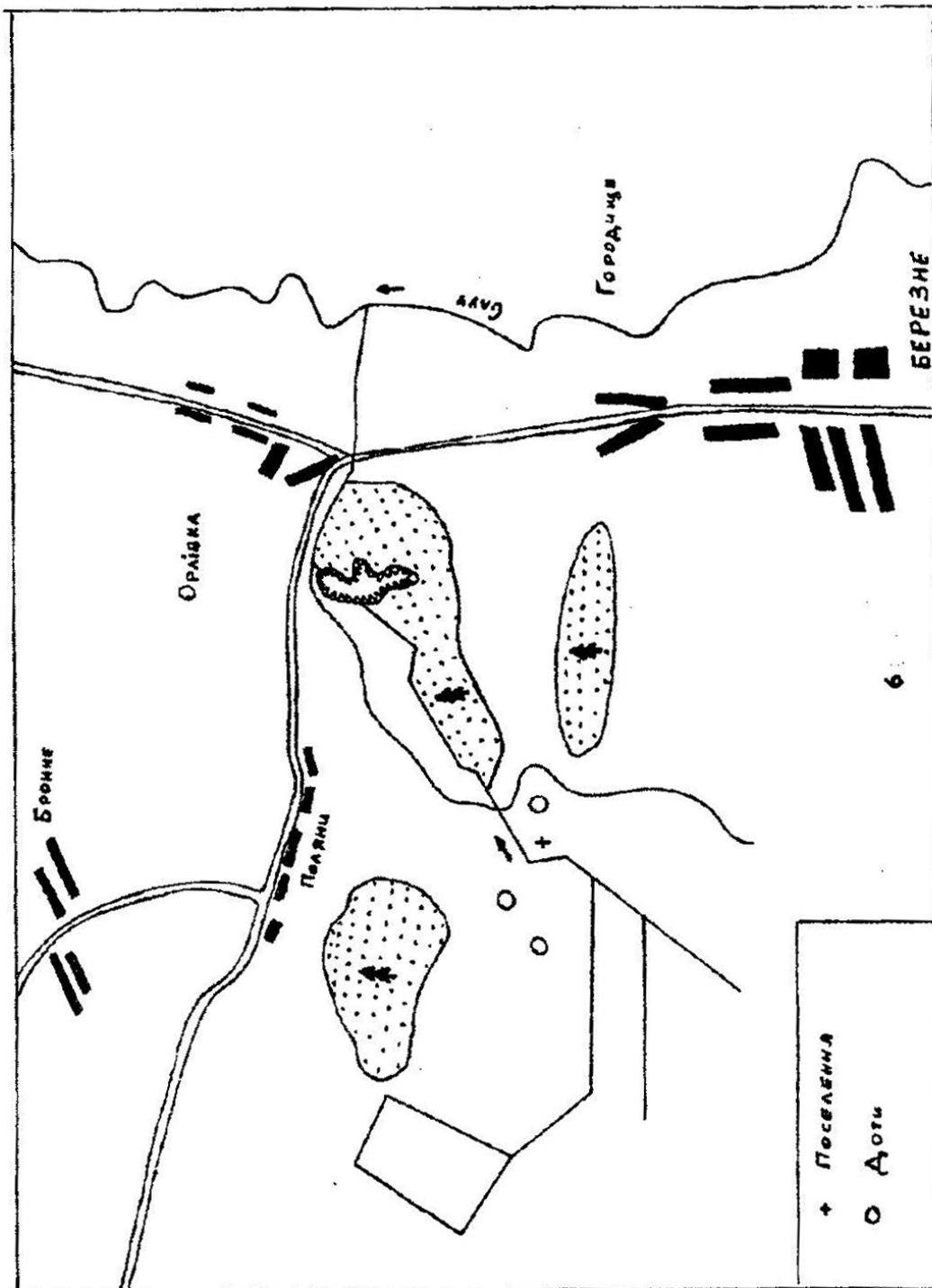

Рис. 1. Схематичний план місця знаходження пам'ятки.

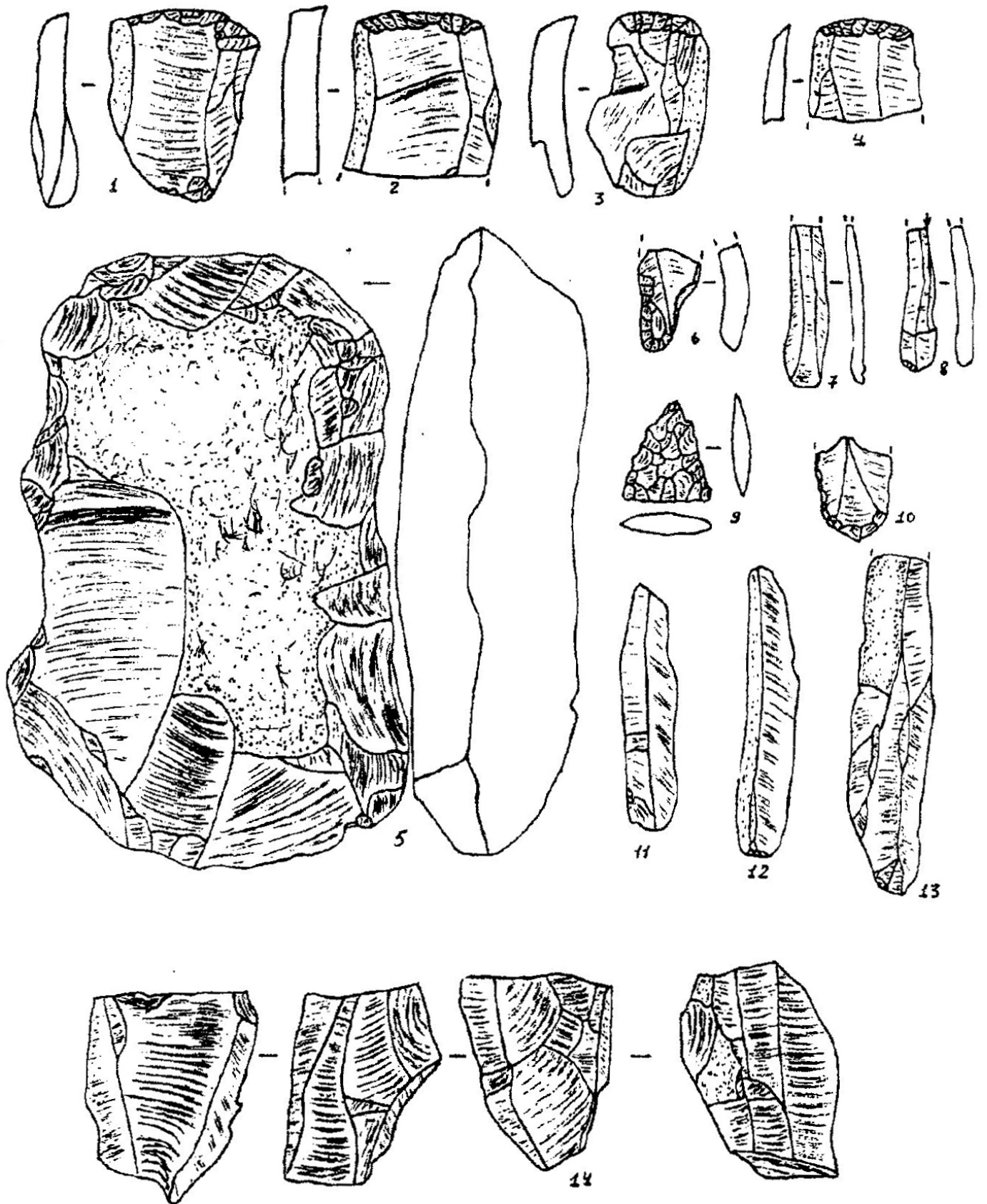

Рис. 2. Крем'яні вироби з поселення. 1-4, 6-10, 14-17 – крем'яні скребки; 5 – крем'яна сокира.

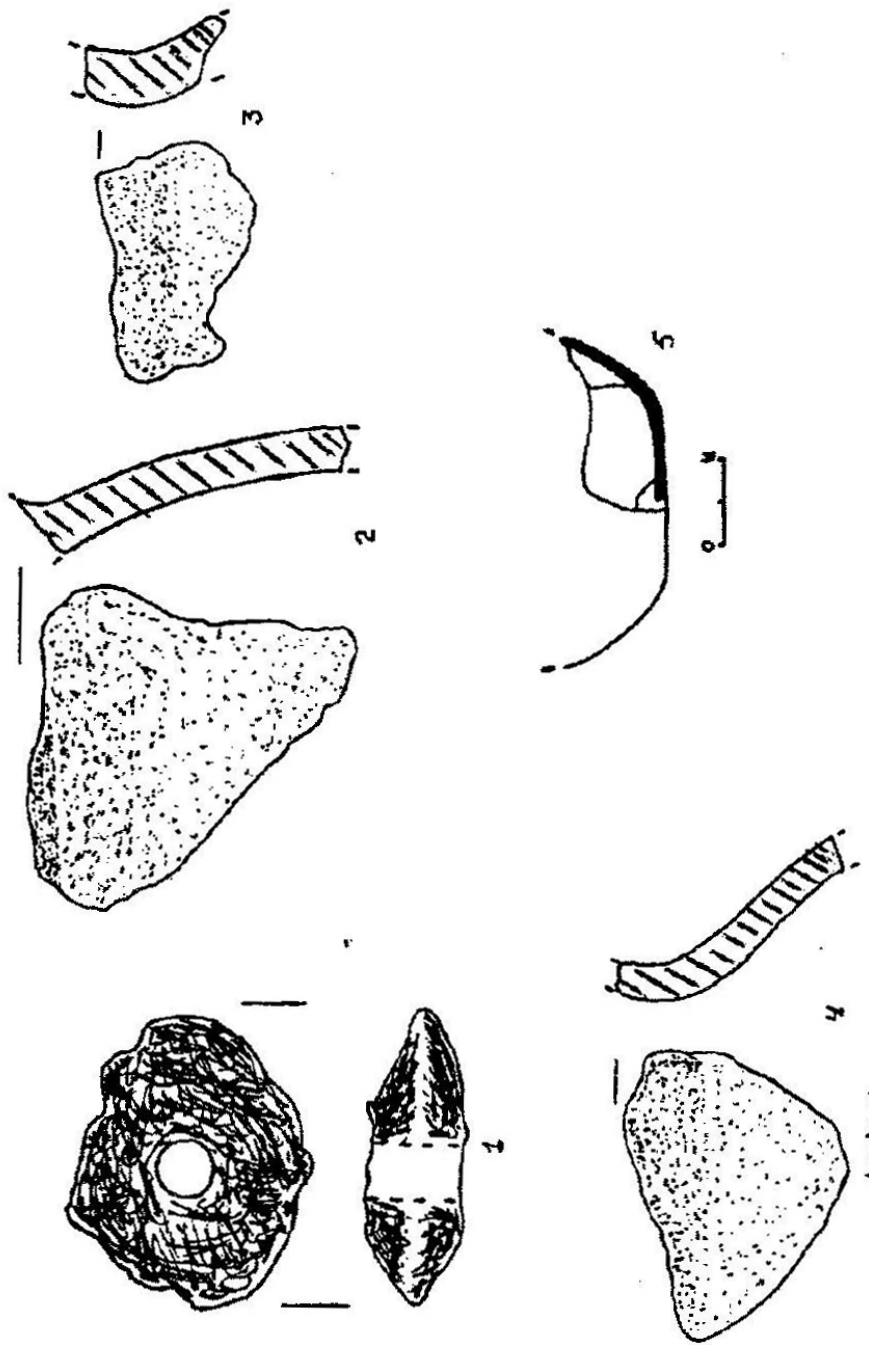

Рис. 3. Археологічні матеріали милоградської культури. 1 – пряслиця; 2 - 5 - фрагменти кераміки.

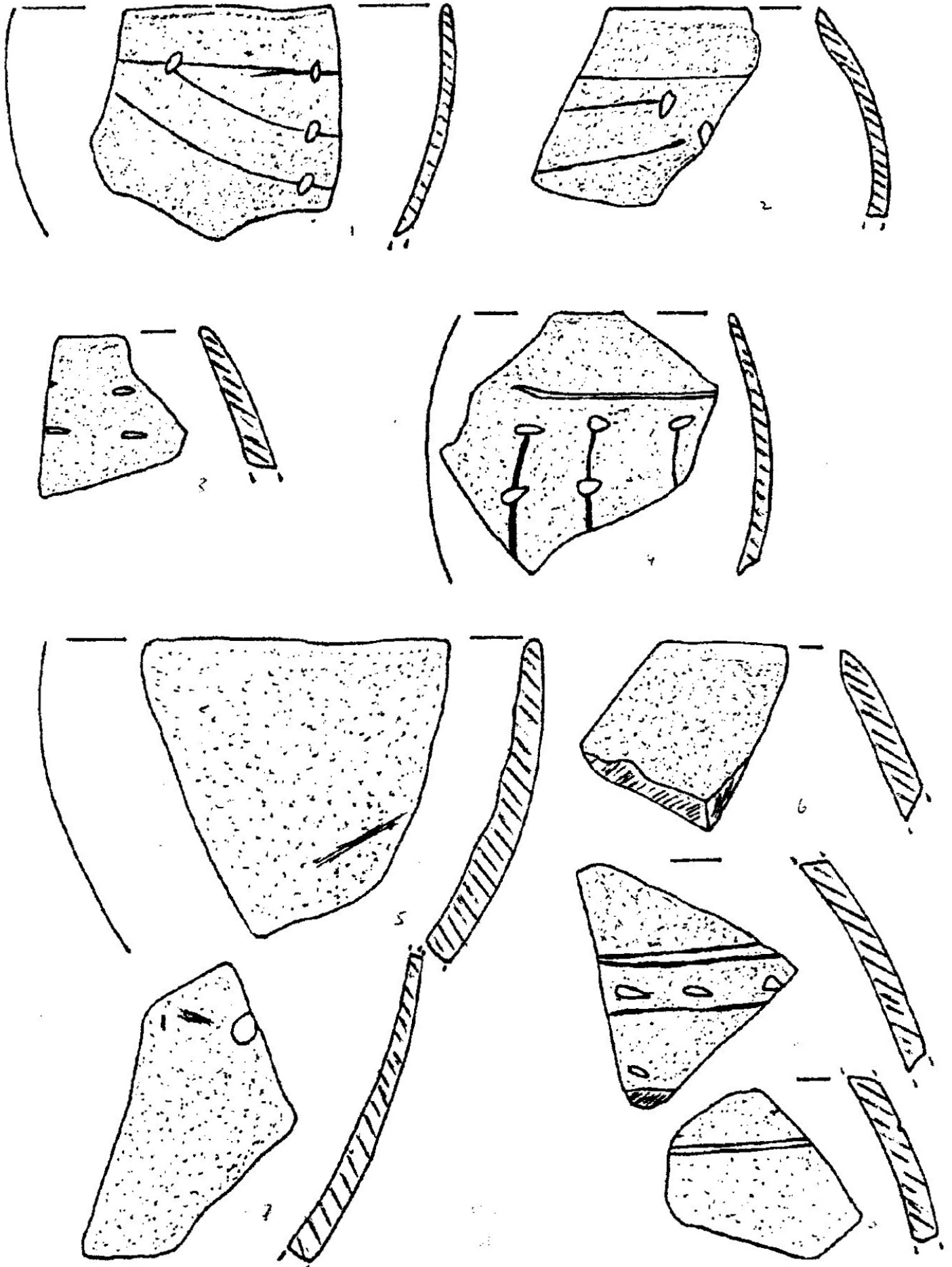

Рис. 4. Фрагменти посуду милоградської культури.

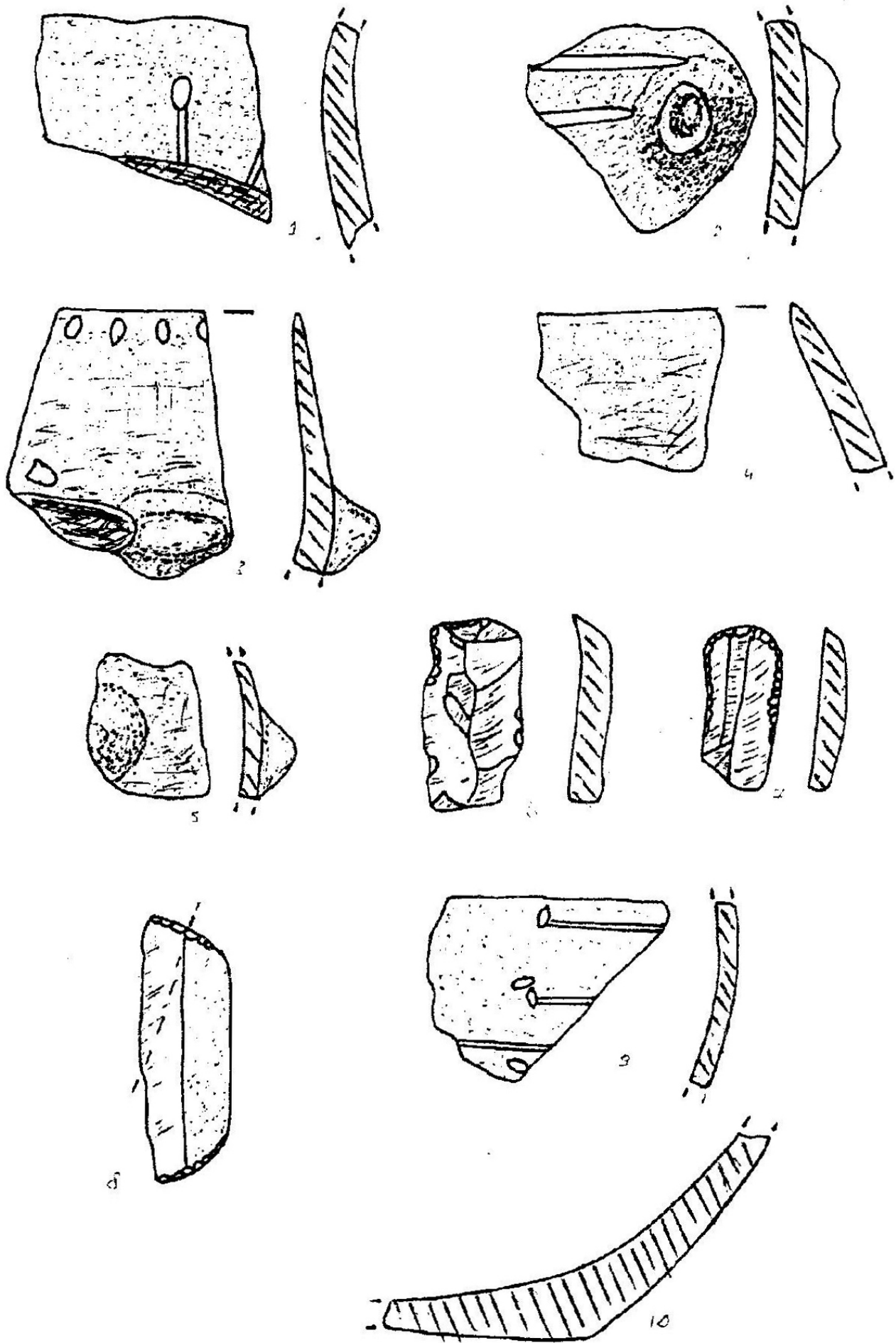

Рис. 5. Фрагменти посуду милоградської культури.

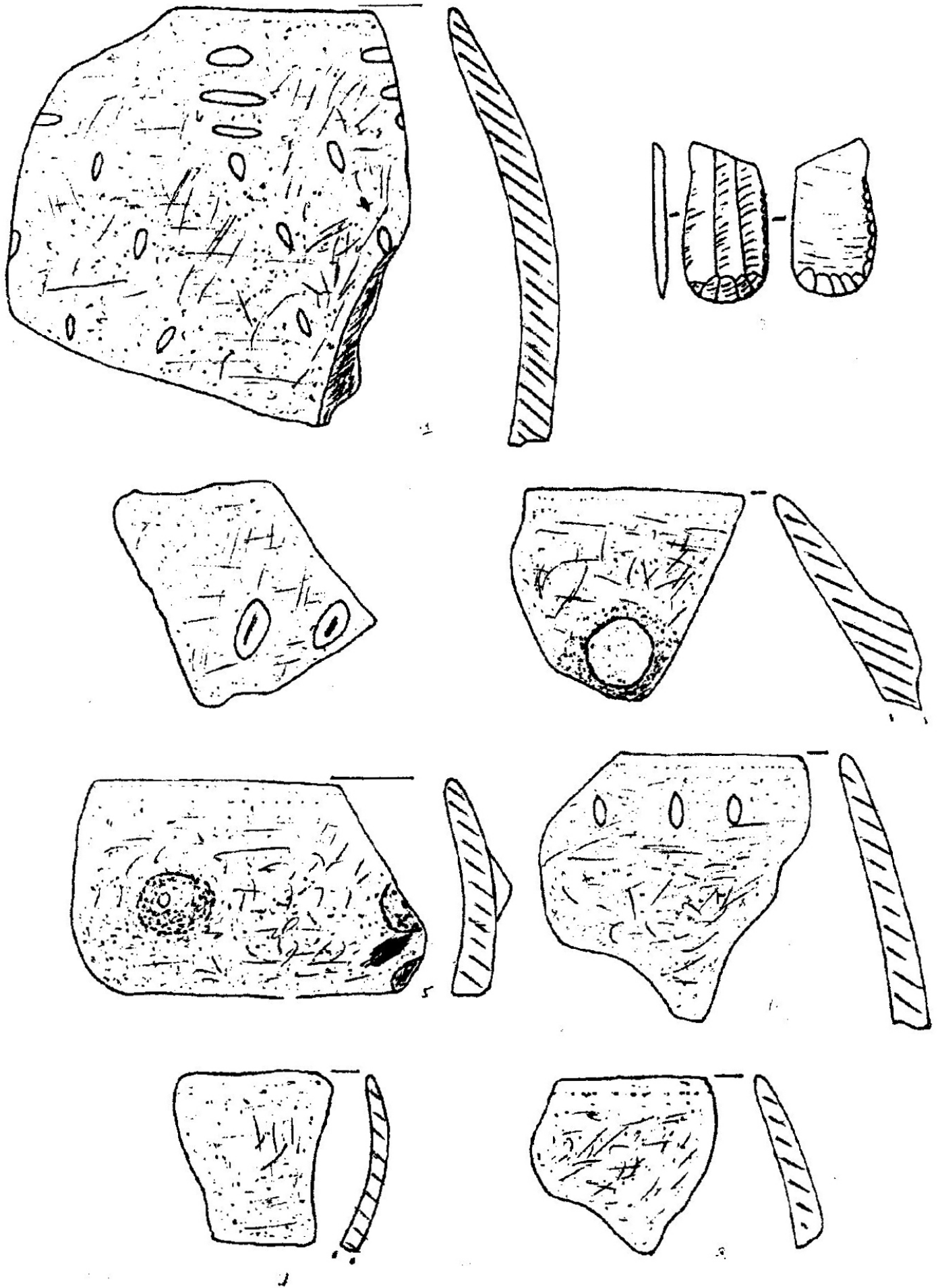

Рис. 6. Фрагменти посуду милоградської культури.